Gemeente Groningen

Onderwerp Evaluatie en doorontwikkeling experimenten Democratische Vernieuwing

Steller Liesbeth van de Wetering

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon +31650215753 Bijlage(n) - Ons kenmerk

Datum 13-11-2019 Uw brief van Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Met deze brief informeren we u over de het proces van de evaluatie en doorontwikkeling van de experimenten Democratische Vernieuwing / Gebiedsgericht Werken en verbinden we dat aan de ambities van dit College.

Aanleiding
In 2016 heeft u gesproken over de rol van de gemeenteraad bij gebiedsgericht werken. Daar zijn de volgende conclusies getrokken:

Uit notitie: **Gebiedsgericht werken en de rol van de Gemeenteraad**
Uitkomsten raadsbijeenkomst 23 maart 2016

1. De gemeenteraad zet de beweging in gang dat het gesprek, de afweging en de prioriteitsstelling van de gebiedsagenda steeds meer in de wijken plaatsvindt.
2. De gemeenteraad wil zeggenschap naar de buurten brengen. Met buurtbegrotingen brengt de Raad (in een groeimodel) de budgetten voor vraagstukken die niet wijkoverstijgend zijn, naar de wijken. De gemeenteraad geeft kaders (programmadoelen) mee waarbinnen de budgetten moeten worden besteed.
3. Bij de totstandkoming en realisatie van de gebiedsagenda's is de Gemeenteraad betrokken bij het proces in de wijken, als borger van het democratisch proces.
4. De gemeenteraad wenst te experimenteren met vormen van loting, uitdagingsrecht (Right to Challenge) en andere instrumenten, om de betrokkenheid, deelname, zeggenschap en het eigenaarschap van bewoners en samenwerkingspartners te vergroten.

Naar aanleiding van de notitie **Experimenteren in het Gebiedsgericht Werken** zijn in 2017 vijf experimenten gestart: de Herontwikkeling A-kwartier, Wijkbedrijf

Selwerd, Golvend Lewenborg, Wijkdeal De Wijert en de Coöperatieve Wijkraad Oosterparkwijk. We willen ontdekken wat de meest werkzame bestanddelen zijn van een succesvol samenspel tussen bewoners, college, raad en ambtenaren. Op basis daarvan kunnen we samen met bewoners maatwerk per gebied organiseren. Het komend half jaar *evalueren* we de experimenten en geven we de beweging van democratische vernieuwing een impuls.

Link met de Participatieleidraad The Next City
In de omgevingsvisie The Next City is een kader opgenomen over bewonersparticipatie bij ruimtelijke projecten, zoals de nieuwe omgevingswet vereist. Dat afwegingskader geeft de raad, het college, de organisatie en bewoners handvatten bij het vormgeven en beoordelen van participatie. In The Next City is aangegeven dat dit kader eerste instantie ontwikkeld is voor het ruimtelijke domein en dat het in een later stadium gemeentebreed wordt doorontwikkeld. Die opgave betrekken we ook bij dit proces.

Verbinding met de ambities uit het Coalitieakkoord
We willen de uitkomsten van de evaluatie verbinden aan onze ambities op het terrein van Gebiedsgericht Werken en Democratische Vernieuwing, zoals verwoord in het Coalitieakkoord. Daarbij zetten we in op *nabijheid, vertrouwen en betrokkenheid.* We werken intensief samen met bewoners aan de wijkagenda's. Zo krijgen we de verschillende wensen en belangen vroegtijdig op tafel. We willen de focus verleggen van inspraak naar goed *samenspel*. Daarmee komen we ook tegemoet aan nieuwe eisen die de Omgevingswet aan ons stelt. Op de volgende zaken willen we in deze collegeperiode inzetten:

→ We werken -in vertrouwen- samen met bewoners aan de Stad, wijken en dorpen.
→ Bewoners bepalen mee waar de gemeente zich in hun wijk of dorp voor inzet.
→ In elke wijk of dorp vinden we een manier om het gesprek te voeren en keuzes te maken over wat belangrijk is. We ontwikkelen de experimenten door om te komen tot modellen van meer decentrale besluitvorming.
→ Door de gebiedsteams, projectleiders en beleidsmakers wordt gewerkt aan vernieuwing van (gemeentelijk) instrumentarium en het samenspel met bewoners, ondernemers, ontwikkelaars en organisaties. We experimenteren, trekken lessen en borgen die.
→ We werken aan democratisering in verschillende sectoren.

Concreet levert dat in deze collegeperiode op:

→ We ontwikkelen de experimenten door tot een Gronings model voor zeggenschap in wijken en dorpen.
→ Samen met bewoners gaan we bekijken hoe we het bestaande convenant met bewonersorganisaties kunnen aanpassen, zodat het past bij een eigentijdse manier van gelijkwaardig samenwerken. Ook (de harmonisatie van) Stadadviseert betrekken we daarbij.
→ Een serie pilots over democratisering in verschillende domeinen (bijv. in het onderwijs, jeugdbeleid, de volkshuisvesting en bij de energietransitie).
→ De omslag van inspraak naar samenspraak. We vormen planprocessen en inspraak om naar een participatieaanpak en -verordening.
→ De omslag van Factor C (communicatie) naar Factor D (democratie). We zetten in op de democratische kwaliteit van de processen die we als gemeente zelf organiseren. We willen meer en andere mensen op een betere manier betrekken. Daarom investeren we in de democratische- en samenwerkingsvaardigheden van

ambtenaren. Medewerkers leren werken met de Toolbox Participatie. Deze is tevens beschikbaar voor initiatiefnemers en ontwikkelaars.

→ We werken toe naar een ‘open begroting’, waarin de gebiedsgerichte inzet inzichtelijk is op wijk- en dorpsniveau. Dat vergemakkelijkt het gesprek tussen bewoners onderling én met de gemeente over keuzes per gebied.

→ In alle gebieden maken we helder wat de agenda met de centrale opgaven is. Dat geeft richting. We bouwen beleid van onderop op. We zetten onze expertise in ten dienste van het proces met bewoners en samenwerkingspartners.

De evaluatie van de 5 experimenten

Terugblik
Uit de notitie Experimenteren in het Gebiedsgericht Werken (2017):
De komende twee jaar volgen we de vijf processen intensief en nodigen we uw Raad uit hieraan mee te doen. Aan de hand daarvan kunnen we de veranderde rol van de gemeenteraad, het College, ambtenaren en bewoners bij het gebiedsgericht werken beschouwen. En kunnen we leren wat wel en niet werkt in de wijk. De experimenten worden met name ook gevolgd met betrekking tot het democratische proces: 'hoe en met wie is het gesprek in de wijk?'. Het experiment met de Coöperatieve Wijkraad zal meer intensief worden onderzocht.
In de reguliere begrotingscyclus rapporteert ons College over de voortgang van het gebiedsgericht werken en de experimenten. Dat betreft de inhoudelijke resultaten van de gemeentelijke inzet en de omgang met initiatieven. Aanvullend daarop is het wenselijk om regelmatig samen op het verloop van de processen, leerervaringen en de veranderende rollen te reflecteren.

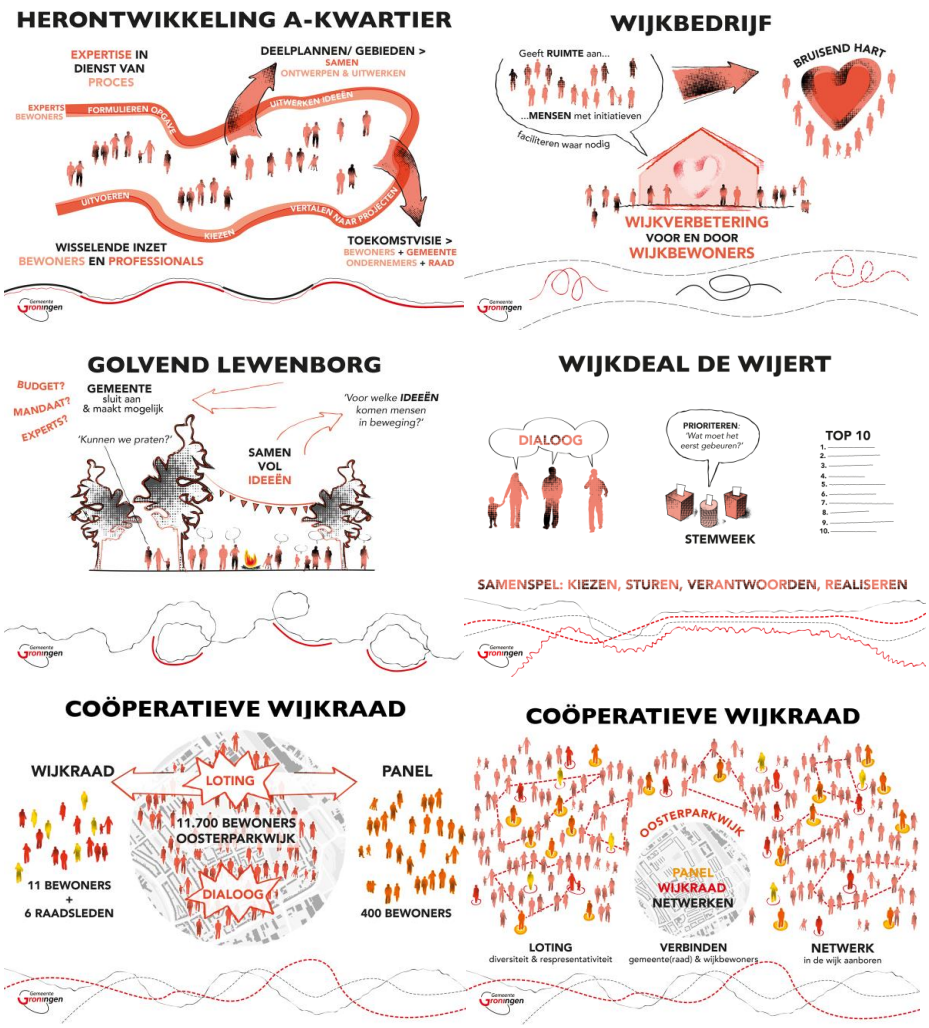

Met de evaluatie van het Gebiedsgericht Werken is uw raad eind vorig jaar geïnformeerd over de voortgang. Daarin brachten we zelf al een aantal bestanddelen van een werkzame aanpak en lessen voor de gemeente naar voren:

- het organiseren van de dialoog burger-burger (in plaats van enkel focussen op de relatie burger-overheid)
- zeggenschap én budget naar bewoners brengen
- ontwikkelen vanuit wat de wijk/het dorp vraagt en de lokale logica
- werken vanuit vertrouwen en een goede relatie
- meer de wijk/het dorp in: zichtbaar & aanwezig zijn als overheid in brede zin
- verbinden van experts en bewoners; partnerschap
- kunnen variëren in rollen als gemeente
- flexibiliteit in organisatievorm en financiën
- ‘het de tijd gunnen’

Tevens organiseerden we de Week van de Democratie, een bewonersconferentie en een dialoog met de raad over dit onderwerp. Ook deed de rekenkamer onderzoek naar de manier waarop Groningen werkt aan burgerbetrokkenheid. De gebiedsteams nodigden gedurende de afgelopen experimentperiode uw raad uit om bijeenkomsten

bij te wonen. Een aantal raadsleden maakt actief deel uit van het experiment Coöperatieve Wijkraad.

Opzet Evaluatie experimenten en betrokkenheid van de Raad.
Met de notitie Experimenteren in het Gebiedsgericht Werken is vastgesteld dat de experimenten zowel tijdens als aan het einde van de periode van twee jaar geëvalueerd worden. Dit gebeurt zowel op het proces als op het inhoudelijke resultaat, met de volgende vragen:

- ✓ Zijn er meer bewoners actief dan bij aanvang?
- ✓ Zijn er andere bewoners actief?
- ✓ Wat is er georganiseerd en in welke vorm, met welke methodiek? Wat werkt?
- ✓ Is er een andere dynamiek in de wijk?
- ✓ Als gemeente niet zelf (alleen) plannen maakt, wat levert dat dan op wat betreft: Bereik beleidsdoelen, Betrokkenheid, legitimiteit, efficiëntie? Hoe is het met de tevredenheid van de betrokkenen?
- ✓ Levert betrokkenheid van bewoners andere besluiten op (is proces of inhoud anders)?
- ✓ Welke neveneffecten zien we? Wat hadden we vooraf niet bedacht, maar zien we wel gebeuren?

Wat is er al?
Per experiment wordt momenteel op verschillende wijze geëvalueerd en geleerd van de voortgang. Er is al veel materiaal beschikbaar: De Coöperatieve Wijkraad wordt gemonitord door bureau *Breuer Intraval* en *Onderzoek, Informatie & Statistiek*. In het voorjaar van 2020 worden de totale onderzoeksresultaten verwacht. Voor Selwerd heeft bureau Ruimtemaker een onderzoekend essay geschreven waarin lessen worden getrokken uit de wijkaanpak en het Wijkbedrijf Selwerd. In het A-kwartier Berichtenboek 2018 blikken bewoners en ondernemers terug en vooruit op de ontwikkelingen. De Wijkdeal de Wijert publiceerde een boekje over de ontwikkelingen rondom het experiment. Golvend Lewenborg doet op de eigen website verslag van de voortgang.

Het doel van de evaluatie
Nu de periode van twee jaar experimenteren ten einde loopt starten we een proces om alle vijf de experimenten meer gestructureerd en gezamenlijk te evalueren. Dat doen we om te achterhalen wat heeft gewerkt. Zo kunnen we nog beter maatwerk met de wijken en dorpen ontwikkelen, maar ook een rode draad voor onze 'Groningse werkwijze' destilleren. We verbinden de lessen van de experimenten ook aan processen die in andere wijken en de dorpen gaande zijn, maar die niet als experiment zijn betiteld. Onderzoeksthema's zijn: zeggenschap in de buurt, het ervaren eigenaarschap van bewoners, de organisatie van het democratisch proces in/met de wijk en de kwaliteit van het samenspel in de wijk.

Methode van de evaluatie
Het is van belang om de experimenten vanuit verschillende perspectieven te evalueren. Denk hierbij aan de bewoners, organisaties in de wijk, ambtenaren, wethouders en raadsleden. U wordt nadrukkelijk uitgenodigd hieraan deel te nemen. We gebruiken de methode Waarderend Evalueren. De stappen daarbij zijn als volgt:

1. ***Evaluatie per experiment met de methodiek Waarderend Evalueren (november t/m maart)***

Elk experiment zal geëvalueerd worden aan de hand van de waarderende onderzoekcyclus, aangevuld met specifieke evaluatie-methodieken en reeds beschikbaar materiaal per wijk. Met name naar de Coöperatieve Wijkraad is er al uitgebreid onderzoek gedaan. Voor de zomer gaan we met de wijk en de raad in gesprek hoe dit experiment en de zeggenschap van bewoners in de Oosterparkwijk verder kunnen worden doorontwikkeld. Tot die tijd wordt het experiment verlengd, met een actieve bijdrage van de huidige leden.

2. Lessen trekken uit alle experimenten (maart t/m mei)
De uitkomsten van de evaluatie worden samengebracht in bijeenkomst(en) met betrokkenen van alle experimenten. We organiseren daarna samen met een groep actieve bewoners een *bewonersconferentie* om gemeentebreed te delen welke lessen we hebben getrokken per experiment.

3. Doorontwikkelen
Tot slot kijken we in en buiten de betreffende vijf wijken hoe we participatie, zeggenschap en samenspel verder kunnen vormgeven en doorontwikkelen. We beogen samenhang te organiseren door te komen tot een aantal waarden, voorwaarden en spelregels, die het vertrekpunt zijn voor maatwerk per wijk of dorp. Daarbij borduren we voort op de participatieleidraad die we opstelden in het kader van de Omgevingsvisie The Next City.
In een nieuw model met meer decentrale besluitvorming pakken raad en college hun rol voor wat betreft het toetsen van het proces, zonder de betrokkenheid op de inhoud te verliezen. Dit geven we vorm op een manier waarbij de raad en het college met vertrouwen zeggenschap kunnen overdragen naar wijken en dorpen.
We komen tot handvatten voor college en raad om de kwaliteit van processen te beoordelen en voor de rol die de raad per onderwerp of gebied neemt:

→ Kaderstellend (inhoudelijke kaders/uitgangspunten benoemen)
→ Budget ter beschikking stellen aan wijk of dorp
→ Controlerend (op inhoud)
→ Beoordelen democratisch proces in wijken/dorpen (aan de voorkant beoordelen procesontwerp, tussentijds volgen, achteraf controleren en beoordelen)
→ Meedoen in proces in de wijk/dorp (informatief, opiniërend, verbindend)
→ Volksvertegenwoordigend

Uiteraard betrekken we u bij het uitwerken van deze ambities. Om te beginnen wordt u van harte uitgenodigd om deel te nemen aan de verschillende bijeenkomsten over de experimenten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Koen Schuiling

de secretaris,
Diana Starmans

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.